

Editoriál

Architektúra ako disciplína je oddávna chápaná ako zložený tvar – či už ju chápeme ako umenie, vedu, konštrukciu, alebo v novších interpretáciách ako plánovanie a dizajn. Jej voľná štruktúra ju robí prístupnou pre veľmi široké spektrum vplyvov, siahajúcich od psychologických, ideových, biologických, materiálových, funkčných, prevádzkových až po fyzikálne a konštrukčné. Podobne aj vedecké bádanie v architektúre sa veľa rozširuje rozmanitými smermi do takej miery, že nie je jasné, kde zostala vlastná architektúra. Iste, možno ju chápať aj ex post ako umenovedný a historický problém, ktorý ju postihuje ako už zverejnené dielo.

Architektúra nepatrí medzi samostatne uznané vedy. Napríklad grantové agentúry (napr. APVV) poznajú delenie na prírodné, lekárske, technické, pôdohospodárske, spoločenské a humanitné vedy, kde sa architektúra nenachádza. v staršej prílohe č. 1 k vyhláske Ministerstva školstva SR č. 131/1997 Z. z. o doktorandskom štúdiu sa architektúra nachádza pod stavebníctvom, ale nie pod umeleckými vedami, i keď samostatné sú napríklad aj policajné vedy. v novej Sústave študijných odborov vysokoškolského vzdelávania Slovenskej republiky vydaná Ministerstvom školstva SR, sa architektonická tvorba nachádza už pod (2.) Humanitnými vedami a umením, ale aj pod (5.) Konštruovaním, technológiou, výrobou a komunikáciou ako architektúra a stavebníctvo, zhruba na hierarchickej úrovni dopravných a poštových služieb.

Delenie vedy v architektúre na rôznorodé časti na jednej strane prináša veľkú voľnosť v prístupe k širokému spektru problémov, ale na druhej strane znejasňuje pohľad na architektúru ako celok.

V poslednom čase ma zaujal úplne opačný, až pesimistický pohľad Dr. Garryho Stevensa na jeho dlhoročné pôsobenie v Department of Architectural and Design Science (DADS) na University of Sydney, Australia, ktoré publikoval na internete (<http://www.archsoc.com/kcas/DADS.html>, prístup 2. 10. 2011). Pracovisko publikovalo časopis *Architectural Science Review (ASR)* a zameriavalo sa viac na problematiku prostredia vytváraného stavbami.

V čom vidí hlavné nedostatky? v pedagogickej činnosti, v ktorej boli pracovníci viac ako kvalifikovaní, vidí hlavný problém v tom, že študenti nepotrebovali kompetentnosť, ale charizmu. Očakávali inšpiráciu, nie fakty. Najzaujavnější pedagógovia boli tí, ktorí zanietené vysvetľovali svoj tvorivý prístup.

V odbornej časti bolo pracovisko dobre vybavené rôznymi technickými zariadeniami (trvalo udržateľný dizajn, testy vo veternom tuneli a pod.). Napriek tomu sa tieto separátne prístupy neintegrovali do architektúry ako kultúrneho počínu. Boli chápané ako samostatné, čisto externé služby pre profesiu. Tieto zložky sa etablovali ako veľmi populárne kurzy – napríklad osvetlenia, digitálnych technológií, manažmentu a iné.

Vo vede sa veľa výstupov odkláňalo od problémov reálneho sveta – nazýva ich akademické výskumné fantázie. Výstupy boli publikované ako temná a ťažko zrozumiteľná próza v čudných akademických časopisoch.

Omylom chápania vidí aj tendenciu zmeny architektonickej vedy vo vedu o navrhovaní („design science“), čím sa stratil jej kultúrny rozmer smerom k technicisticky chápanému navrhovaniu.

Nemyslím si, že situácia je až taká tragická, ale napriek tomu poukazuje na potrebu tak analytického, ako aj syntetizujúceho bádania v architektúre a hľadanie jeho inštitucionálneho postavenia, ktoré by vystihovalo jej špecifickosť. Súčasné bádanie je otvorené obidvom smerom a poukazuje na fakt, že každá generácia si hľadá svoj pohľad na svet, ktorého časťou je aj architektúra. a nie je to pohľad len prísne racionálny a vedecký, ale aj pohľad zaujatý a subjektívny, ktorý je takisto oprávnený. Preto som rád, že ponúkaný publikačný priestor je otvorený na diskusiu v takomto širšom poňatí, ktoré lepšie vystihuje vlastnú podstatu veci.

Vladimír Šimkovič